

Bài báo nghiên cứu

NGHỆ THUẬT SẮP ĐẶT – TRÀO LƯU, THỬ THÁCH VÀ CƠ HỘI CHO CÁC NGHỆ SĨ TẠO HÌNH TRẺ Ở NƯỚC TA

Trần Thanh Nam

Trường Đại học Kiến trúc Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

*Tác giả liên hệ: Trần Thanh Nam – Email: nam.tran THANH@uah.edu.vn

Ngày nhận bài: 28-11-2023; ngày nhận bài sửa: 22-12-2023; ngày duyệt đăng: 28-12-2023

TÓM TẮT

Sự ra đời của Nghệ thuật Hậu hiện đại với tinh thần đổi mới tư duy sáng tạo, đã tạo ra bước ngoặt trong hoạt động văn hóa và nghệ thuật cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX. Với khả năng chiếm lĩnh những khoảng không gian lớn và gây ấn tượng mạnh, mà tác phẩm nghệ thuật sắp đặt có nhiều khả năng tương tác với đại đa số quần chúng thưởng ngoạn. Từ năm 1986, Nghệ thuật sắp đặt đã xuất hiện ở nước ta, với sự đón nhận dè dặt. Dần dần có nhiều họa sĩ trẻ tham gia trào lưu này. Tuy nhiên, không phải xu hướng mới lúc nào cũng được công chúng thưởng lãm nghệ thuật đón nhận và đạt giá trị nghệ thuật cao. Việc tìm ra nguyên nhân, những vấn đề tồn đọng và đề xuất giải pháp chính là góp phần thúc đẩy cho sự phát triển lành mạnh của loại hình nghệ thuật còn mới mẻ này

Từ khóa: nghệ thuật hậu hiện đại; nghệ thuật sắp đặt; phát triển nghệ thuật mới

1. Giới thiệu

Cùng với sự phát triển của khoa học kỹ thuật, kinh tế, xã hội..., nhất là trong giai đoạn bùng nổ của công nghệ thông tin đã tác động mạnh mẽ đến các quan niệm về nghệ thuật. Các nghệ sĩ tạo hình tiên phong luôn tìm những phương thức làm nghệ thuật mới mẻ, mang tinh thần của thời đại. Họ muốn đem lại luồng sinh khí mới trong sáng tạo nghệ thuật bằng phương thức biểu hiện, ngôn ngữ, chất liệu và hình thức... cũng như trong cảm thụ và thưởng lãm nghệ thuật. Nghệ thuật luôn đồng hành cùng cuộc sống ngay từ bình minh của lịch sử nhân loại. Hay nói một cách khác, nghệ thuật là tấm gương phản chiếu văn hóa và lịch sử. Thông qua nghệ thuật, người ta có thể cảm nhận và hiểu được những nền văn hóa trong quá khứ. Đất nước ta có một bề dày về lịch sử văn hóa – nghệ thuật. Trong suốt quá trình dựng nước và giữ nước, đã diễn ra nhiều cuộc giao lưu, tiếp biến văn hóa để xây dựng nên nền văn hóa mang đậm bản sắc dân tộc ngày nay. Bản chất của nghệ thuật là luôn hướng đến cái mới bằng sáng tạo. Bởi lẽ, theo quy luật phát triển thị sự tiếp thu, học hỏi và đón nhận những giá trị thẩm mỹ mới luôn là con đường hướng đến cái “thẩm mỹ cao hơn”. Sự phát triển của nghệ thuật Việt Nam không nằm ngoài dòng chảy của văn minh nhân loại. Đã xuất hiện

---

Cite this article as: Tran Thanh Nam (2024). Installation art – trends, challenges and chances for Vietnam young visual artists. *Ho Chi Minh City University of Education Journal of Science*, 21(1), 130-138.

những trào lưu, khuynh hướng mới trong nghệ thuật tạo hình như: Nghệ thuật sắp đặt (Installation Art), Nghệ thuật trình diễn (Performance Art), Video Art (Nghệ thuật Video)...

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Nghệ thuật sắp đặt trên thế giới

Sự ra đời của Chủ nghĩa Hiện đại (Modernism) trong nghệ thuật với tinh thần đổi mới tư duy sáng tạo, đã tạo ra bước ngoặt trong hoạt động văn hóa và nghệ thuật cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX. Các nghệ sĩ tạo hình muốn giải phóng khỏi những khuôn mẫu của tín điều, niêm luật của phương thức tư duy sáng tạo của mỹ thuật hàn lâm trước đó. Sự xuất hiện các khuynh hướng nghệ thuật mới như: Trường phái Ấn tượng, Trường phái Lập thể, Chủ nghĩa

Hình 1. Đài phun nước, KT: 63 x 48 x 35 cm – The Fountain (Marcel Duchamp, 1917)

Ý niệm... cho đến Chủ nghĩa Hậu hiện đại, đã tác động mạnh mẽ đến tư duy sáng tạo và thưởng ngoạn nghệ thuật. Xuất hiện một ngôn ngữ mới, đó là thứ ngôn ngữ tạo hình *trừu tượng – phi hình thể - giải hình thức*. Người tiên phong trong Nghệ thuật Ý niệm là nhà điêu khắc Marcel Duchamp (1887-1968), với ý tưởng lấy những đồ vật có sẵn, loại bỏ “tính công năng” của chúng. Ông thổi hồn vào những vật dụng “phi nghệ thuật”, để rồi biến những vật “vô tri vô giác” đó thành những tác phẩm nghệ thuật (H.1). Là một nhà điêu khắc

với lợi thế về tư duy không gian ba chiều, Duchamp tạo dựng nên những không gian, làm cho những “đồ vật có sẵn” có được đời sống riêng, ẩn chứa những tư tưởng phản ánh mọi mặt đời sống xã hội thời ấy. Marcel Duchamp khởi đầu cho một trào lưu đầy tính cách mạng trong nghệ thuật, đã đặt nền móng cho khuynh hướng Nghệ thuật sắp đặt. Ông nhận ra rằng, bất cứ vật “làm sẵn” (ready-made) phi nghệ thuật nào tự thân nó cũng có thể được trưng bày như là tác phẩm “nghệ thuật” nếu nó được tách ra khỏi bối cảnh, công dụng và ý nghĩa nguyên thủy của mình. Ngoài ra, còn có các họa sĩ như: Pablo Ruiz Picasso (1881-1973), Gogege Braque (1882-1963)... cũng sử dụng các đồ vật làm sẵn không có tính nghệ thuật như những mảnh giấy báo, bàn ghế, hộp thiếc, vải vụn... thậm chí rác, phế thải vào tranh để trở thành một phần của ngôn ngữ hội họa Lập thể. Họ là những người đi đầu trong việc đa dạng hóa các hình thức biểu đạt trong sáng tạo nghệ thuật. Chất liệu làm nên tác phẩm trở nên phong phú hơn ngoài các chất liệu truyền thống của điêu khắc và hội họa. Có thể nói rằng đây là một trào lưu mang tính đột phá trong sáng tạo. Nghệ thuật sắp đặt với những thủ pháp tạo ấn tượng về kích cỡ tác phẩm hay gây kinh dị với những vật liệu từ phế liệu bỏ đi, chúng luôn luôn được gắn với thuật ngữ *Hậu hiện đại*. Chính vì khả năng chiếm lĩnh những khoảng không gian lớn và gây ấn tượng mạnh, mà tác phẩm nghệ thuật sắp đặt có nhiều khả năng tương tác với đại đa số quần chúng thưởng ngoạn. Bữa tiệc nghệ thuật tạo hình trở nên

phong phú hơn ngoài những thực đơn truyền thống như là phong cách hiện thực, siêu thực, ấn tượng... với những đề tài mô tả những tư thế sinh hoạt, lao động hằng ngày, tình yêu, nỗi đau về thân phận con người... thay vào đó là sự nhận thức về môi trường sống, những vấn đề xã hội nóng bỏng... Những tác phẩm nghệ thuật sắp đặt còn “tạo” nên không gian, với ý nghĩa bắt nguồn từ sự vận động của thế giới chung quanh ta. Không gian đó được hình thành bên trong không gian sắp đặt, nên người xem có thể vừa là chủ thể vừa là khách thể và cùng tương tác với tác phẩm. Điều đó lí giải tại sao công chúng chiêm ngưỡng một tác phẩm Sắp đặt trong không gian triển lãm với rác rưởi, bụi bặm, giẻ rách mà vẫn cảm thấy rằng mình đang ở trong không gian nghệ thuật.

Hình 2. Ngôi nhà, ngôi nhà ngọt ngào – Home, Sweet Home

Arman (1960)

Ngôn ngữ tạo hình trở nên đa dạng và đầy tính ẩn dụ khi các nghệ sĩ muốn khám phá những bí ẩn bên trong con người bằng những cảm nhận và hình thức thể hiện riêng. Bởi lẽ: “trong nghệ thuật chúng ta có động cơ thúc đẩy (đề tài), sự thực thể hóa (hình dáng) và sự truyền đạt (nội dung)” (Ocvirk et al., 2006). Nghệ thuật tạo hình hướng đến tính tổng hợp, và bất cứ vật thể nào cũng có thể là chất liệu làm nên tác phẩm nghệ thuật. Đây cũng chính là vấn đề gây tranh cãi về hình thức biểu đạt của các tác phẩm sắp đặt. Được đặt ở địa điểm cụ thể và chịu sự chi phối của không gian ba chiều, tác phẩm sắp đặt sử dụng không gian như là một phần quan trọng của tác phẩm. Các vật thể nằm trong không gian sắp đặt

kích thích trí tò mò, sự khám phá của người xem. Những hình thể hướng đến tính ẩn dụ và chuyển tải những tư tưởng, nội dung và hình thức khác lạ, đã hướng công chúng thưởng ngoạn đến những cung bậc cảm xúc mới, tha hồ cho trí tưởng tượng bay bổng. Tính đa nghĩa của ngôn ngữ sắp đặt đã lôi công chúng tương tác với tác phẩm hướng đến chiều sâu của tư duy, đối chọi lại với ngôn ngữ kể lể mô tả dẫn đến sự hời hợt, dễ dãi trong thưởng thức tác phẩm nghệ thuật. Theo Mĩ học của Hegel thì: “Tác phẩm nghệ thuật là một cái nhằm phục vụ tri giác cảm quan của con người và vay mượn từ môi trường cảm quan” (Hegel, 1999). Tuy với những đồ vật tầm thường như rác, đồ phế liệu, nhưng người xem vẫn cảm nhận và đồng cảm với những thông điệp mà tác giả gửi gắm thông qua tác phẩm nghệ thuật sắp đặt. Rõ ràng là Nghệ thuật sắp đặt đã trở thành một ngành của Nghệ thuật tạo hình, có thể sánh vai cùng bao ngành khác như: Hội họa, Điêu khắc, Đồ họa...

2.2. Nghệ thuật sắp đặt ở nước ta

Năm 1986 là cột mốc quan trọng trong quá trình hội nhập của mỹ thuật nước ta. Đó là công cuộc “Đổi mới” sau đại hội của Đảng Cộng sản Việt Nam. Đây chính là tiền đề cho

việc tiếp nhận những khuynh hướng mới trong nghệ thuật, trong đó có Nghệ thuật sắp đặt. Ở nước ta, từ những năm 90 của thế kỉ trước, Nghệ thuật sắp đặt xuất hiện, từ sự đón nhận dè dặt. Với sự bùng nổ công nghệ thông tin, các nghệ sĩ và giới thưởng ngoạn nghệ thuật dễ dàng tiếp cận, giao lưu các nghệ sĩ ở các quốc gia khác; và Việt Nam chính thức hòa mạng Internet thế giới vào năm 1997 cũng góp phần mở con đường tiếp nhận tri thức nghệ thuật, tăng cường sự hiểu biết đối với những khuynh hướng, trào lưu nghệ thuật trên thế giới. Sách báo tiếng nước ngoài về nghệ thuật được dịch ra tiếng Việt ngày càng nhiều, chứng tỏ nhu cầu và sự quan tâm của độc giả đối với nghệ thuật thế giới, nhất là những trào lưu mới. Dần dần, có nhiều họa sĩ trẻ tham gia những trào lưu này. Họa sĩ Vĩnh Phôi cho rằng: “Bất cứ nền nghệ thuật nào trên thế giới đều có sự ảnh hưởng tiếp thu của các nền mỹ thuật của các dân tộc khác, đó là điều tất yếu để phát triển cái thẩm mỹ cao hơn” (Vĩnh Phôi, 1995)

Hình 3. Đám mây – Ly Hoàng Ly

Nguồn: <https://cand.com.vn/Nhan-vat/Doc-dao-Ly-Hoang-Ly-i536162/>

Đã có những tác giả được công chúng ghi nhận, tạo nên các sự kiện mỹ thuật. Đó là những nghệ sĩ tiên phong làm nghệ thuật sắp đặt như: Đặng Thị Khuê, Trần Trung Tín, Trần Lương, Trần Hậu Yên Thế..., rồi đến các họa sĩ Trương Tân, Ly Hoàng Ly (Hình 3), Châu Giang, Bùi Công Khánh... Nhiều quỹ hỗ trợ về nghệ thuật cả trong và ngoài nước đã quan tâm đến việc thực hành nghệ thuật ở Việt Nam, họ đã hỗ trợ về tài chính từ một số quỹ dành cho nghệ thuật như: Quỹ Sida (Thụy Điển), Quỹ Ford (Mỹ), Quỹ CDF (Đan Mạch). Ngoài ra, còn có một tổ chức tư nhân như: Mai Bùi Gallery, Anh Khánh Studio, Ryllega Gallery (Hà Nội); Art Space Foundation (Huế); Blue Art Space (TP Hồ Chí Minh)... đã hỗ trợ và quan tâm nhiều đến những tìm tòi sáng tạo mới của các họa sĩ trẻ. Đời sống mỹ thuật có thêm những sắc thái mới, phá vỡ sự đơn điệu, buồn tẻ của nền mỹ thuật vốn chỉ có tranh, tượng trưng bày trong các gallery và các bảo tàng. Tuy là hình thức nghệ thuật mang tính “phù du” chỉ tồn tại trong một khoảng thời gian ngắn. Nhưng chúng lại có khả năng chiếm lĩnh không gian và lôi kéo quần chúng tương tác với tác phẩm của mình. Công bằng mà nói, nhiều tác phẩm sắp đặt thể hiện những hình tượng phản cảm dung tục dễ dãi trong việc xây dựng hình tượng nghệ thuật, không phù hợp với văn hóa Việt đã bị lên án. Quần chúng thưởng ngoạn, những đối tượng thụ hưởng tác phẩm nghệ thuật và cũng chính là "quan toà" nghiêm khắc với các tác phẩm trưng bày trong không gian cộng đồng. Tuy không phải tất cả

những người làm nghề đều ủng hộ loại hình nghệ thuật mới mẻ này, song ngày càng nhiều nghệ sĩ trẻ xem đây là phương tiện chuyên tải tư duy và cảm xúc của mình và dần thân, tìm tòi, khám phá loại hình nghệ thuật mới mẻ này. Đây cũng là xu hướng hội nhập với thế giới của mỹ thuật nước ta. Rõ ràng là: “Nghệ thuật Sắp đặt xuất hiện ở Việt Nam cũng là một dạng tiếp nhận “tri thức” đặc biệt trong dòng chảy tiếp biến văn hóa, là kết quả tác động tương hỗ giữa yếu tố nội sinh (truyền thống) và yếu tố ngoại sinh (hiện đại), trong bối cảnh toàn cầu hóa, giao lưu và hội nhập quốc tế” (Nguyễn, 2022).

Trong bối cảnh văn hóa, xã hội hiện nay ở nước ta, loại hình Nghệ thuật sắp đặt có tìm

Hình 4. “Mây pha lê” ở *Mù Cang Chải* - Andy Cao
<https://nld.com.vn/van-nghe/nghe-thuat-sap-dat-giac-mo-ngan-dep-de-20180621215459169.htm>

được chỗ đứng và nhu cầu phát triển tự thân hay không? Đây là câu hỏi không dễ trả lời. Song khi phân tích sứ mạng, giá trị thẩm mỹ và sức cuốn hút của nghệ thuật sắp đặt, chúng ta có thể mạnh dạn chỉ ra vị trí của nó trong dòng chảy mỹ thuật Việt Nam. Các nhà lí luận phê bình, các họa sĩ phần lớn đều cho rằng đây là loại hình nghệ thuật du nhập từ nước ngoài, hay là nhánh tích cực nhất của xu hướng *Hậu hiện đại*. Song, trước khi nó được định danh ở châu Âu thì vườn đá ở Nhật Bản được xem như là những tác phẩm sắp đặt.

Những viên đá nhỏ bé sau khi được cào thành những dải sóng một cách có ý đồ, đã kích thích tư duy liên tưởng của người thưởng ngoạn, mang đến những cung bậc cảm xúc đa dạng. Ở nước ta, những đồ vật thờ tự như các loại hoa quả có nhiều hạt... được bày trên bàn thờ đều công trên mình những ý nghĩa, ước vọng về “sự no đủ”, “sự sinh sôi nảy nở”... của cư dân lúa nước. Đó là ngưỡng lời nguyện cầu của những con người thế tục muốn gọi đến thần linh. Như vậy, khi sắp đặt các đồ thờ cúng, người Việt xưa đã hướng đến những giá trị nhân văn cao cả. Đó là những biểu tượng văn hóa ẩn chứa trong những lễ vật mà con người muốn bày tỏ khát vọng của mình. Biểu tượng đóng vai trò như những “kí hiệu” và là công cụ của tư duy gợi nên sự liên tưởng, giúp cho con người khám phá những ý nghĩa sâu xa. Chúng như những tín hiệu mệnh lệnh thúc đẩy con người tuân theo một cách tự nguyện, tự giác. Nhiều biểu tượng còn có giá trị giáo dục, hướng đến những hành vi trong mọi ứng xử của con người với con người, hình thành nên những “khuôn mẫu văn hóa”, giúp điều chỉnh và định hướng trở lại với đời sống xã hội. Phải chăng đây là hình thức sơ khai của Nghệ thuật sắp đặt, bởi chúng cũng công trên mình những “sứ mạng” giống như bất kì loại hình mỹ thuật khác, đó là đưa ra những thông điệp và bày tỏ thái độ với môi trường sống. Như vậy, Nghệ thuật sắp đặt không phải là quá xa lạ với văn hóa truyền thống Việt Nam và có chăng chỉ là sự chiếm hữu không gian và giá trị thẩm mỹ. Dù muốn hay không thì một tác

phẩm nghệ thuật đúng nghĩa phải thỏa mãn những tiêu chí của cái đẹp. Bởi vì: “cái đẹp là một phạm trù giá trị. Một vật được coi là đẹp hay xấu phụ thuộc không chỉ vào những phẩm chất nó vốn có, mà còn vào quan hệ của chúng với con người, với sự đánh giá căn cứ vào những thước đo do thực tiễn xã hội trong từng thời kì lịch sử đặt ra” (Hegel, 1999). Chính vì thế, khi thẩm định giá trị thẩm mỹ của một tác phẩm Nghệ thuật sắp đặt, cần phải gắn liền với tiêu chí *tính ẩn dụ, tính thẩm mỹ, tính sáng tạo*. Bởi lẽ, tính sáng tạo được coi như một tiêu chí cơ bản nhất trong đánh giá các giá trị văn hóa tinh thần cũng như giá trị thẩm mỹ.

Nghệ thuật sắp đặt có xu hướng tổng hợp. Đó là khuynh hướng kết hợp các loại hình nghệ thuật khác nhau vào một *hợp thể nghệ thuật*, tạo nên môi trường vật chất và tinh thần cho con người một cách thẩm mỹ. Sự tổng hòa các thành phần tham gia đã đem đến hình thức mới quan mới, tạo ra chất lượng mới trong nghệ thuật tạo hình. Trước hết, đó là hình thức *nghệ thuật tổng hợp không gian*, trong đó hội họa, điêu khắc, Video Art (Nghệ thuật Video), Land Art (Nghệ thuật địa hình), Pop Art (Nghệ thuật đại chúng), Happening Art (Nghệ thuật sự cố)... là các thành phần trong sự thống nhất về ý tưởng, trí tưởng tượng và tính sáng tạo phối hợp với nhau trên quy mô tỉ lệ và nhịp điệu tạo ra phẩm chất mới cho loại hình nghệ thuật mới mẻ này. Nghệ thuật sắp đặt trở thành một loại hình nghệ thuật tổng hợp không gian. Đó là sự kết hợp giữa *không gian ảo* với *không gian quan niệm* tạo thành một hợp thể các dạng không gian. Trong đó sự kết hợp các vật liệu phong phú về hình khối và màu sắc làm tăng cường hiệu quả thẩm mỹ và sức cuốn hút cho tác phẩm. Trong lý thuyết *Hình thái học của nghệ thuật*, M. Cagan đã nêu ra: “... mối tương quan giữa chức năng vụ lợi và chức năng nghệ thuật là có *tính chất động, linh động, thay đổi* ở mức độ như nhau và dẫn đến sự biến mất dần dần và gần như không thấy được của yếu tố nghệ thuật ở một cực này trong phạm vi của nó và dẫn đến sự biến mất hoàn toàn của tính vụ lợi ở cực kia” (Cagan, 2004). Trong những triển lãm nghệ thuật quốc tế như Biennale, nhiều nghệ sĩ sắp đặt như: Lê Thừa Tiến, Nguyễn Minh Thành, Phan Thảo Nguyên... đã được nhìn nhận và đánh giá bằng những giải thưởng. Mặt khác, các tác phẩm của các nghệ sĩ Việt Nam đã mang những thông điệp nghệ thuật, chuyên tải những giá trị văn hóa truyền thống thông qua nhãn quan thẩm mỹ và cảm xúc sáng tạo thẩm đẫm hơi thở Việt đến công chúng quốc tế.

Suy cho cùng, Nghệ thuật sắp đặt tuy được khẳng định và phát triển ở phương Tây. Song nó không quá xa lạ với mỹ thuật Việt Nam như nhiều người lầm tưởng. Bởi trong mỹ thuật truyền thống Việt đã xuất hiện và tồn tại những hình thức biểu đạt tương đồng. Một trong những người tiên phong làm nghệ thuật sắp đặt, họa sĩ Đặng Thị Khuê đã cho rằng: “Với cảm quan và lối tiếp cận thẩm mỹ Việt Nam, bạn hãy nhìn vào một góc phòng, một ban thờ nơi thờ cúng của mỗi căn nhà Việt Nam, nếu tách riêng ra và ở góc nhìn nghệ thuật: Nó là một tác phẩm trưng bày và sắp đặt” (Nguyen, 2022). Phải chăng sự kế thừa truyền thống tiềm ẩn trong những *giá trị tinh thần*, còn hình thức biểu đạt lại mang đến *sinh khí mới*, để nghệ thuật vẫn trở bông, đơm trái góp phần làm giàu có cho vườn hoa nghệ thuật tạo hình của nhân loại.

2.3. Một số ý kiến và giải pháp

Chúng ta luôn mở rộng vòng tay đón nhận những những khuynh hướng mới trong sáng tạo nghệ thuật. Đây cũng là cách để mỹ thuật Việt Nam hội nhập với thế giới và phát triển, nhất là trong thời đại bùng nổ công nghệ thông tin. Tuy nhiên, không phải cái mới lúc nào cũng được công chúng thưởng lãm nghệ thuật đón nhận và đạt giá trị nghệ thuật cao. Song, nếu quá khắt khe với những hình thức biểu hiện mới trong nghệ thuật thì áp lực của sự bảo thủ sẽ kìm hãm những ý tưởng sáng tạo mới. Vấn đề đặt ra là chúng ta sẽ nhìn nhận Nghệ thuật sắp đặt dưới sự soi rọi của lăng kính “Dân tộc” và “hiện đại” như thế nào (?). Làm sao phát triển lại hình nghệ thuật có tính tương tác và có tầm ảnh hưởng lớn đến văn hóa, chính trị xã hội... lớn như Nghệ thuật sắp đặt (?). Để giải quyết vấn đề trên cần phải có nhiều hơn nữa những nghiên cứu về loại hình nghệ thuật mới xuất hiện ở nước ta này. Không những ở các nước có nền mỹ thuật phát triển và hiện trạng của nghệ thuật sắp đặt ở nước ta. Học hỏi ngay trong mỹ thuật truyền thống dân tộc, phát huy về bản sắc dân tộc để gắn nghệ thuật sắp đặt với văn hóa Việt Nam.

Tổ chức các Hội thảo Khoa học để tìm ra các đề xuất giải pháp cho sự phát triển của Nghệ thuật sắp đặt. Kết quả các nghiên cứu trên sẽ là tài liệu tham khảo giúp cho các cơ quan quản lý nắm rõ và tạo điều kiện cho sự phát triển của loại hình nghệ thuật này. Tổ chức các cuộc triển lãm cho nghệ thuật sắp đặt, quy tụ các nghệ sĩ trẻ tài năng sáng tác theo chủ đề và có quy chế rõ ràng, minh bạch. Như cuộc thi về Nghệ thuật sắp đặt dành cho sinh viên các trường nghệ thuật do Liên hiệp các Hội Văn học Nghệ thuật Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức thành công năm 2020.

Đưa loại hình Nghệ thuật sắp đặt vào giảng dạy tại các trường đào tạo về Mỹ thuật. Mời các chuyên gia tổ chức các workshop, nói chuyên chuyên đề cho sinh viên. Như trường hợp Đại học Nghệ thuật Huế mời chuyên gia của Viện Goethe (Đức) đến cùng hướng dẫn và thực hành với sinh viên về Nghệ thuật sắp đặt.

Đưa tác phẩm Nghệ thuật sắp đặt vào các không gian công cộng nhân các sự kiện văn hóa, chính trị lớn ở các tỉnh, thành làm đẹp cho các không gian đó. Đồng thời không ngừng nâng cao tầm nhận thức về thẩm mỹ của công chúng.

Ngoài tính chất “phù du” khó lưu giữ và bảo quản, nên tìm ra các giải pháp sử dụng tác phẩm nghệ thuật sắp đặt một cách lâu dài, có hiệu quả trong các bảo tàng, không gian triển lãm và không gian cộng đồng.

3. Kết luận

Bản chất nghệ thuật là sự sáng tạo, chính sự sáng tạo đã làm nên nền mỹ thuật của mỗi quốc gia, dân tộc. Mỗi một khuynh hướng, tìm tòi sáng tạo mới luôn luôn phải trải qua những thử thách, chứ không phải dễ dàng được chấp nhận ngay. Quần chúng thường ngoạn nghệ thuật chính là những vị quan tòa khắt khe, song cũng chính là những “cỗ động viên” nhiệt huyết. Dù bất kì loại hình nghệ thuật nào mà đem lại cảm xúc thẩm mỹ và chứa đựng những thông điệp mang tính thời đại thì sẽ được chào đón. Sáng tạo nghệ thuật luôn luôn là con

đường chông gai, nhất là đối với các nghệ sĩ tạo hình trẻ. Tuy nhiên, thử thách càng lớn thì sự thành công sẽ lớn hơn bội phần.

Trong mỹ thuật truyền thống Việt, đã có những hình thức biểu hiện của “nghệ thuật sắp đặt”. Đây là minh chứng cho sự tìm tòi sáng tạo của cha ông ta. Khai thác và kế thừa những tinh hoa của nghệ thuật cổ truyền, đồng thời đón nhận những trào lưu mới trong sáng tạo nghệ thuật. Chính là vừa giữ gìn bản sắc dân tộc vừa tiếp nhận những giá trị thẩm mỹ mới, để nghệ thuật luôn phát triển và hướng đến những giá trị cao hơn. Nghệ thuật sắp đặt ở nước ta tuy đang bước đi những bước chân đầu tiên tuy còn chập chững. Song, đã có những bước đột phá, tìm tòi và thể nghiệm của những nghệ sĩ trẻ đầy tâm huyết. Nghệ thuật sắp đặt ở Việt Nam chắc chắn sẽ tìm được vị thế cho mình và sẽ cất cánh trong một tương lai không xa. Nó sẽ là một phần không thiếu được của chân dung mỹ thuật Việt Nam và không nằm ngoài quỹ đạo phát triển của mỹ thuật nhân loại.

❖ **Tuyên bố về quyền lợi:** Tác giả xác nhận hoàn toàn không có xung đột về quyền lợi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Arman (1960). *Home, Sweet Home*. Centre Pompidou. <https://www.centrepompidou.fr/en/ressources/oeuvre/5BZeCMj>
- Cagan, M. (2004). *Hình thái học của nghệ thuật* (Phan, N., Translator) [*Morphology of Art*]. Vietnam Writers Association Publishing House.
- Hegel, F. (1999). *Mĩ học, tập 2* (Phan, N., Trans.) [*Aesthetics, vol 2*]. Vietnam Literature Publishing House.
- Marcel Duchamp (1917). *The Fountain*. iDesign. <https://idesign.vn/graphic-design/marcel-duchamp-phan-2-529238.html>
- Nguyen, H. D. (2020). Nghệ thuật sắp đặt Việt Nam, hành trình tiếp nhận và phát triển [Vietnamese Installation Art, Journey of Reception and Development]. *Journal of Culture and Arts*, (490). <http://vanhoanghethuat.vn/nghe-thuat-sap-dat-viet-nam-hanh-trinh-tiep-nhan-va-phat-trien.htm>
- Ocvirk, G. O., Stinson, R., Wigg, R. P., Bone, O. R., & Cayton, L. D. (2006). *Những nền tảng mỹ thuật, lý thuyết và thực hành* (Le T., Trans.) [*Art Foundations, Theory and Practice*]. Vietnam Fine Art Publishing House.
- Tran, T. T. (2019). *Doc dao Ly Hoang Ly*. Public Security News. <https://cand.com.vn/Nhan-vat/Doc-dao-Ly-Hoang-Ly-i536162/>
- Vinh Phoi (1995). *Nghệ thuật tạo hình Huế*. *Conference Proceedings Visual Arts*. Hue research hub, Hue visual arts research group, Hue City.

**INSTALLATION ART - TRENDS, CHALLENGES AND CHANCES
FOR VIETNAM YOUNG VISUAL ARTISTS**

Tran Thanh Nam

University of Architecture Ho Chi Minh City, Vietnam

Corresponding author: Tran Thanh Nam – Email: nam.tranthanh@uah.edu.vn

Received: November 28, 2023; Revised: December 22, 2023; Accepted: December 28, 2023

ABSTRACT

The birth of postmodern art, associated with the spirit of innovation, created a turning point in cultural and artistic activities in the late 19th and early 20th centuries. With large spaces and a strong impression, installation artworks can interact with the majority of the public. Installation art has been introduced to Vietnam since 1986, with limited participation and enjoyment. Gradually, many young artists have joined this trend. However, new trends are not always welcomed by the viewers and gain great achievements. Finding reasons and existing issues and then solutions can contribute to promoting this new art in Vietnam.

Keywords: Installation art; Novel art development; Postmodern art